

УДК 808.1: 140.8 (477) Т.Шевченко

Бойко Світлана

Творчість Тараса Шевченка як формотворча домінанта цивілізаційного поступу українства: світоглядний вимір

У статті розкривається світоглядний вимір творчості Т. Г. Шевченка. Автор виокремлює й аналізує шість визначальних філософських проблем художнього світу митця: антропоцентризм, екзистенційність, проблему свободи та волі, філософію трагедії, проблему життя та смерті, ставлення до релігії. На основі розкриття визначених позицій, автор статті наголошує на тому, що формотворчою домінантою у творчості Тараса Шевченка є прагнення генія пробудити національну свідомість українців, надихнути їх зробити все можливе заради своєї свободи.

Ключові слова: українство, цивілізація, цивілізаційний поступ українства, Тарас Шевченко, творчість, антропоцентризм, екзистенційність, проблема свободи та волі, філософія трагедії, проблема життя та смерті, ставлення до релігії.

The article deals with the world outlook dimension of the creative work of Taras Shevchenko. The author distinguishes and analyzes six philosophical problems of defining of the artist's art world: anthropocentrism, existential character, the problem of freedom and liberty, philosophy of tragedy, problem of life and death, attitude to religion. Based on the disclosure of above mentioned items, the author emphasizes that formative dominant in the creative works of Taras Shevchenko is the desire of the genius to awake national consciousness of Ukrainians, to inspire them to do their best for their freedom.

Keywords: Ukrainians, Civilization, Civilization Progress of Ukrainians, Taras Shevchenko, Creative Work, Anthropocentrism, Existential Character, Problem of Freedom and Will, Philosophy of Tragedy, Problem of Life and Death, Religion.

Цивілізаційна парадигма у дослідженні буття різних народів посідає одне з чільних місць у сучасній соціогуманітаристиці. Ця парадигма зобов'язує розглядати історію, культуру, етнонаціональний та суспільний розвиток українства у порівнянні з розвитком подібних феноменів в інших європейських народів. Подібний підхід, як зазначають українські науковці, сприяє з'ясуванню самоцінності українства, його місця і ролі в культурно-історичному розвитку не тільки Європи, але й всього світу [5, с. 9–13].

Для розкриття творчості Т. Г. Шевченка як формотворчої домінанти цивілізаційного поступу українства, висвітливо спочатку такі базові категорії як: «українство», «цивілізація» та «цивілізаційний поступ українства».

Українство (як загальноцивілізаційний феномен) – це збірне поняття, яке охоплює і етнічних, і політичних українців (які можуть мати й іноетнічне походження), а також вихідців з України, мігрантів та представників української діаспори. Системотворчим фактором буття українства як великої соціальної групи є українськість у її етнічній, культурно-мистецькій, громадянсько-політичній та інших формах [10, с. 18]. Під поняттям «українство» науковцями Центру українознавства філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка розуміються українці не лише як автохтонний етнос, що обіймає певні терени від найдавніших часів до сьогодні, а і як світовий феномен (включаючи українців, що проживають у понад 60 країнах світу і не втратили своєї національно-культурної ідентичності) [10, с. 20].

Цивілізація – це своєрідна й самодостатня просторово-часова (тобто чітко локалізована в просторі Культури й часі Історії) цілісність, яка репрезентує вищий ступінь самоорганізації та розвитку людського соціуму і в якій стали (стабільні) елементи переважають над нестабільними [3]. Цивілізацію українські науковці визначають «як макрокультурну соціально-історичну спільність, що охоплює різні суб'єкти (країни, народи, нації, держави), які мають спільні соціонормативні принципи надетнічного рівня, подібні етико-релігійні системи, фундаментальні основи ментальності, основоположні ідеали й базові цінності, стійкі особливі риси господарсько-економічної, політико-правової та соціокультурної організації, що виражаються у відповідному способі життєдіяльності» [2, с. 9].

Цивілізаційний поступ українства – це складний багатоплановий процес, сутність якого проявляється через

поступальний перехід від нижчих етапів цивілізаційного розвитку до вищих. Цивілізаційний аналіз передбачає виявлення найсуттєвіших змін в процесі різнопланових трансформацій конкретної спільноти, враховуючи при цьому особливості її політичної, економічної та етнічної історії. Цивілізаційний розвиток є дуже складним, нерівномірним і асинхронним (відмова від концепції синхронізму (Н. Мерперт) передбачає детальне вивчення всіх цивілізаційних змін у певній спільноті з урахуванням місцевих особливостей). Магістральними лініями цивілізаційного поступу людства є: 1) господарсько-економічний і техніко-технологічний розвиток, 2) соціокультурний і духовно-світоглядний розвиток певної спільноти [2, с. 10].

Певні ознаки цивілізаційного підходу становлять основу інтерпретування української історії. Дві основні течії – народницька (М. Костомаров, Д. Яворницький, М. Драгоманов, І. Франко та інші) і державницько-елітарна (В. Липинський, Д. Донцов, С. Рудницький та інші) так чи інакше визначають значимість цивілізаційного поступу України [5, с. 9].

Наукове вивчення ролі особистості в українській історії у цивілізаційному поступі українського народу передбачає окреслення основних критеріїв для виокремлення сутності, значення і специфіки діяльності цих видатних осіб. «Масштабна перетворююча діяльність видатного представника вітчизняної еліти, що здійснює великий вплив на перебіг подій та суттєві перспективні зміни в житті держави, нації і суспільства, які приводять до кардинальної реорганізації буття (як реального, так і ідеального), може оцінюватися за такими основними критеріями: 1) особистий вибір у важливій ситуації як здійснення вільного й відповідального волевиявлення; 2) вклад в інших людей, тобто ідеальна представленість («інобуття») особистості в інших людях (продовження себе в дітях, онуках, учнях, наступниках, спадкоємцях, вихованцях, прихильниках, продовжувачах справи, шанувальниках творчості тощо), особистісний вплив на представників інших поколінь, наповнення новим змістом і новими цінностями знань і почуттів інших людей, залучення їх до діяльності необхідної для поступу держави, нації й суспільства; 3) вихід «за межі» ситуативних вимог, рольових приписів наявних стандартних завдань і норм; авторство як прорив із безіменності та анонімності середньовічного світу «мовчазної більшості»; докорінний злам застарілих форм діяльності, які заважають прогресивному розвитку суспільства; творчість інноваційна, наднормативна, надситу-

ативна, неадаптивна активність; прокладання нових шляхів у політиці, науці мистецтві, освіті тощо; 4) особисті вчинки та діяння (як спосіб особистісного існування, самоактуалізації та подолання обставин, як кардинальні зміни наявного буття, як прояв свідомої соціальної творчості, суб'єктивної життєвої позиції, моральності, духовності, альтруїзму, патріотизму, громадянськості тощо), які дають адекватну відповідь на «виклики часу»; 5) суспільні (ідейні, духовно-світоглядні, моральні, культурно-цивілізаційні, релігійні, мистецькі тощо) несення; особистий внесок в громадську справу в розвиток науки, культури, техніки; 6) подвижництво і героїзм; 7) особиста самопожертва, зумовлена вищими національними, суспільними та духовними цінностями» [2, с. 16].

Всі сім перерахованих критеріїв репрезентовані в діяльності і творчості такої історичної постаті як Тарас Шевченко. Сьогодні загально визнаною є теза про те, що творчість Великого Українця, Генія і Пророка Т. Г. Шевченка є філософією українського духу. Ця філософія ґрунтувалася на національній ідеї українського народу, його ментальності. У цій філософії відображення щирої і беззахисної у своїй відкритості душі мислителя, розвитку відтвореного розуму, інтелекту, що простежує життя людське у всеоб'ємності: і в конкретній долі сестри-кріпачки, і в історичній долі цілих народів. «...Особистий, внутрішньо-мистецький світ Тараса Шевченка, переплавлений в литво філософських узагальнень, постав у таких образах, в яких сам народ упізнавав свою душу, прочитав свою історію, зазирнув у своє майбутнє» [11, с. 187].

На формування філософського світогляду Шевченка визначальний вплив мали християнська провіднісцька сотеріологія, а також історіософія українського («Історія Русів») та польського (Міцкевич) романтизму з притаманною цій останній концепцією духовного месіанства поневоленого народу, що своєю історичною покутою покликаний вивести людство в есхатологічний план буття. В українській інтелектуальній історії переломове значення мала вперше сформульована Шевченком ідея нації як духовного континууму «мертвих, і живих, і ненароджених» («Послання»). Порівняно з виробленою німецьким класичним ідеалізмом, вона відзначається, по-перше, цілковитим ігноруванням державного і недержавного («історичного» й «неісторичного») способів існування нації (що було особливо актуальним для пробудження української національної свідомості), а по-друге, нелінійним (циклічним) розумінням національної духовної тягlosti як такої, в якій не лише предки відповідають за долю нащадків, а й нащадки – за долю предків (посмертну) [15].

«Формування і постійний розвиток поетичного таланту Тараса Шевченка було зумовлене не тільки глибоким сприйняттям і вивченням сучасної йому літератури української, російської, польської, західноєвропейської, а й особливо розвиненим талантом сприймати довкілля у візуальних картинах, у ритмах і образах слова-мови... Проте художнє мислення Шевченка ніколи не було наслідувальним, не спиралося на копіювання чужого естетичного досвіду. Він насамперед тонко сприймав бачене й чує, і це залишало настільки глибокі сліди-карби в його пам'яті, що через десятиліття, у безкраїх далеких степах на засланні, перед його зором зринали рідні українські крайобрази, а з глибин серця проривалися народні світовідчуття і пісня» [6, с. 5].

Шевченкова поезія – найважливіший і нетлінний складник духовного єства українського народу. Його вивчають, ним живуть, черпають сили й надії [12, с. 9]. «Як і кожен великий поет, Шевченко – яскраво виражена неповторна

творча індивідуальність. Відомою є роль Шевченкового слова в пробудженні й розвитку національної самосвідомості українського народу, у формуванні його суспільних ідеалів, у відродженні України. Пишучи твори, він усвідомлював свою відповідальність за історичну долю своєї нації і хотів силою слова оновити весь народ, влити в його жили свіжу кров, змусити по-новому битися його серце» [1, с. 52].

Т. Г. Шевченка, без особливого перебільшення, можна вважати «батьком» української національної ідеї, сформованої в традиційній для цивілізованої Європи формі. Його поезія змогла не лише забезпечити «зв'язок часів», але й започаткувала перетворення української нації, давши їй розуміння минулого і дороговказ у майбутнє, надію і сподівання.

Поетичні й прозові твори Т. Г. Шевченка внутрішньо сповнені філософських ідей, серед яких основними є такі: антропоцентризм, екзистенційність, проблема свободи та волі, філософія трагедії, проблема життя та смерті, ставлення до релігії.

1. Антропоцентризм. Проблема людини посідає центральне місце у світогляді мислителя. Природа, історія, культура, релігія, всі події підпорядковані різним героям його творів, вони – в центрі всього буття. У людині поет цінує передусім вічні, загальнолюдські якості: доброту, щирість, сердечність, совість, гідність. Світ природи підпорядкований людині. Але це не означає, що людина має стояти над природою. Взаємозв'язок людини і природи очевидний: природа реагує на все, що відбувається всередині людини символами і образами, а людина реагує на природні явища переживаннями і явищами. Г. Грабович підкреслює, що в центрі світогляду Т. Шевченка стоїть, насамперед, відчуття самого себе, власної долі, свого «я»: «духовні колізії світу є особистою драмою людини, а її патріотизм є виявом і мірою любові до собі подібних».

За авторитетним твердженням Д. Чижевського, «основною рисою цілої духовної постаті Шевченка, провідним почуттям у цілій його творчості, основним пафосом його життя треба визнати його «антропоцентризм» – поставлення людини в центрі цілого буття, цілого світу – як природи й історії, так і усіх сфер культури. І природа, і історія, і культура – мистецтво, наука, релігія – усе має значення і цінність лише і виключно в залежності від цього загального і універсального вихідного пункту – від людини, її переживань, бажань, потреб, стремління» [12, с. 167–168].

2. Екзистенційність. Україна як екзистенціальний стан буття у поезії Т. Г. Шевченка виступає у двох основних вимірах: «як певна соціальна спільність, що реально втілена в історичній дійсності сьогодення, і як духовно-ідеальна спільність нашої минувшини, представлена високими заповітами «козацької слави», що має відродитися в прийдешньому» [7, с. 130].

Екзистенція (існування) України розглядається поетом через низку суперечностей. Її мінус – цілковита дисгармонія, в якій немає щастя людині. І все-таки вона героїзується поетом, постійно зображується як форма ідеального існування («Гайдамаки»). Щодо стану України, то він трагічний, бо «латану свитину каліки знімають, з шкурою знімають, бо нічим обуть княжат недорослих», де «кайданами міняються, правдою торгують і господа зневажають».

Т. Г. Шевченко наголошує на взаємозв'язку минулого й сучасного; минуле не протистоїть сучасному, а є «тепер і тут» у вигляді своїх фатальних наслідків. Т. Г. Шевченко вважав, що успішний розвиток держави неможливий без справедливої оцінки її історії. Саме історична пам'ять об'єднує український

світ у минулому, сьогодні й майбутньому, заповнює його пантеоном героїзму, національного піднесення і, хоч як це прикро, трагізму. Шевченко усвідомлював, що відсутність історичної пам'яті, незнання героїчної минувшини власного народу – основа рабськості. Його настанова наступним поколінням українців:

Подивіться лишень добре,
Прочитайте знову
Тую славу. Та читайте
Од слова до слова,
Не минайте ані титли,
Ніже тії коми,
Все розберіть... та спитайте
Тойді себе: що ми?..
Чиї сини? яких батьків?
Ким? за що закуті?.. [14, с. 71].

«Пізнання України, усвідомлення складності життя українців у неволі уможливили такі художні й філософські узагальнення та оцінки у творах Шевченка, які піднесли його на п'єдестал загальнонаціонального мислителя-пророка, обтяжили його моральним обов'язком поставити своє слово в оборону народу, його гідності й майбутнього, вартого вільної людини» [6, с. 5].

Існування України, її щасливу долю Т. Г. Шевченко вбачав у майбутньому. Він вірить у преображення, перетворення України, в результаті якого всі будуть вільні, незалежні.

3. Проблема свободи та волі. Головними духовно-світоглядними координатами, які стали смислотворючою основою українського націєтворення, були Шевченкові концепти Свободи, Волі, Правди, Слави, Братолюбства. «Смислове наповнення цих націєтворчих концептів свідчить як про їх значний консолідаційний потенціал і виразні моральні конотації, так і про акумуляцію й поєднання загальнолюдських і національних цінностей у спадщині Шевченка» [4, с. 67].

Т. Г. Шевченко все життя прагнув свободи не лише як індивідуального акту, він боровся словом і ділом, усім своїм життям за знищення кріпацтва, виступав проти національного гноблення, вірив, що настане такий лад, який забезпечить свободу українському народові. При цьому боротьбу за справедливість, щастя і добро проти зла і насильства Великий Кобзар тісно пов'язував з ідеєю милосердя, яке розумів як істинно людське почуття, співчутливе ставлення людини до людини, прагнення робити добро, допомагати їй у боротьбі з горем, нещастям. Т. Г. Шевченко гнівно засуджував тих, хто принижує беззахисного, принижує його гідність, кривдить людину, спричиняє муки та страждання. Милосердя визнавав вищою основою людської гідності, людських взаємовідносин, вчинків.

Свобода, на думку Великого Пророка, немислима без єдності народу. Тому він постійно закликає до єднання, взаєморозуміння, злагоди: «Обнімітьесь, брати мої, молю вас, благаю».

Обніміте ж, брати мої,
Найменшого брата
Нехай мати усміхнеться,
Заплакана мати.
Благословить дітей своїх
Твердимими руками
І діточок поцілує
Вольними устами [14, с. 75–76].

Свобода, воля народу неможливі без духовності, культури, знань. Навчатися слід і свого, й чужого, але навчатися так, щоб «мудрість була своя».

4. Філософія трагедії. Трагізм буття України поет вбачав як у зовнішніх, так і внутрішніх обставинах. Іноземна навала, з якою треба було боротися українському народові, – річ самоочевидна. Але не менш очевидним є і лжепатріотизм, фальшивість позицій злих синів власної країни. Коріння зла лежить всередині – воно у втраті національної пам'яті, національної гідності. Недаремно Т. Г. Шевченко не лише не ідеалізує своїх гетьманів, а й гостро критикує їх:

...ось що
Ваші славні Брути:
Раби, підніжки, грязь Москви,
Варшавське сміття – ваші пани,
Ясновельможнії гетьмани. Чого ж ви чванитеся, ви!
Сини сердешної України!
Що добре ходите в ярмі,
Ще лучче, як батьки ходили [14, с. 73].

В іншому місці про горе-керівників він пише:

Доборолась Україна
До самого краю,
Гірше ляха свої діти
Її розпинають [14, с. 74].

5. Проблема життя та смерті. Життя людини Т. Г. Шевченко розглядає як вищу цінність. Проте життя прекрасне не саме по собі. Воно має сенс як самоствердження, навіть через втрату волі, свободи.

О думи мої! О славо злая!
За тебе марно я в чужому краю
Караюсь, мучусь, але не каюсь! [9].

Життя – це живе почуття: почуття віри, надії, любові, добра. Добро Т. Г. Шевченко розглядає як справжнє і несправжнє. Справжнє добро у житті людини позбавлене корисливості, розрахунку, нещирості. Псевдодобро – це удаваність, конформність, егоїзм. Особливо зле, коли не вороги, а звичайні люди видають з себе чуйних, добрих друзів:

Не так тії вороги,
Як добрії люди –
І окрадуть жалкуючи,
Плачучи осудять... [9].

Т. Г. Шевченко показує, що сенс життя – у творенні справжнього добра. Іноді людина це усвідомлює лише на старості літ, перед лицем смерті:

Буває, іноді старий
Не знає сам, чого зрадіє,
Неначе стане молодий,
І заспіває... як уміє.
І стане ясно перед ним
Надія ангелом святим,
І зоря, молодість його,
Витає весело над ним.
Що ж се зробилося з старим,
Чого зрадів оце? Того,
Що, бачите, старий подумав
Добро якесь комусь зробити.
А що ж, як зробити? Добре жить
Тому, чия душа і дума
Добро навчилася любити!
Не раз такому любо стане,
Не раз барвінком зацвіте.
Отак, буває, в темну яму
Святеє сонечко загляне,
І в темній ямі, як на те,
Зелена травка проросте [9].

Через любов, добро, совість, справедливість, гідність, честь людина прагне до моральної досконалості свого

життя. Найбільшим виявом зла є смерть, особливо, якщо вона набуває насильницьких форм. Т. Г. Шевченко вважав, що будь-яке насилля над людиною, а тим більше над усією нацією є аморальним, воно спотворює, вбиває живе життя і має бути засудженим. Як пересторога звучать його слова про те, що насилля може бути покаране смертю:

Схаменіться! будьте люди,
Бо лихо вам буде.
Розкуються незабаром
Заковані люде,
Настане суд, заговорять
І Дніпро, і гори!
І потече сторіками
Кров у синє море
Дітей ваших... і не буде
Кому помагати.
Одцураться брат брата
І дитини мати [14, с. 67–68].

6. Ставлення до релігії. Релігія є засобом боротьби за людину, її свободу чи щастя. Цьому сприяє істинний зміст святої віри, який у Біблії (що була для поета «єдиною його відродою»). Істинна віра збережена народом у його звичаях і традиціях, у його душі, в народному терпінні й милосерді, а тому жива і здійснює свою велику духовну справу. Релігія сприяє встановленню зв'язку й відносин між людиною і Богом, учить шанувати Богоматір як ідеал жінки і матері, вчить цінувати Христа як єдність Божого і Людського.

Т. Г. Шевченко молив Бога дати йому слово праведне і чудотворне, осяяне «розумом святим», щоб, народившись і освятившись на Україні, воно стало світлом істини. Так і сталось.

Читаючи твори Т. Г. Шевченка: його «Катерину», «Гайдамаки», «Сон», «Кавказ», «І мертвим, і живим, і ненародженим землякам...», «Заповіт», «Тризну», Давидові псалми, дивлячись його «Живописну Україну», відчуваєш: Тарас Шевченко живий, найвищою мірою сучасний – він живе і модерним життям відповідає на його болючі питання [8, с. 23].

Формотворчою домінантою у творчості Тараса Шевченка є прагнення генія позбавити народ комплексу меншовартості та неповноцінності, байдужості та апатії, й таким чином пробудити національну свідомість, надихнути українців зробити все можливе заради своєї свободи. Своєю творчістю Т. Г. Шевченко допоміг українцям зрозуміти свою сутність, самотність і місце у цивілізаційному часопросторовому розвитку.

І світ, познайомившись з творами українського генія, відчув його своїм духовним братом, сином, а то й вождем і пророком, що прозирав на скрижалях історії прийдешнє здійснення мрій і надій, волі до творення високої цивілізації і культури. Саме тому його визнав своїм учителем український народ, а водночас взяв у своє серце і позаукраїнський світ.

1. Варенич Л. Тарас Шевченко – духовний натхненник нації / Л. Варенич // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Тарас Шевченко в долі слов'янських народів: діалог через століття і кордони». – К.: ННДІУВІ, 2014. – С. 51–53.
2. Воропаєва Т. Роль еліт у цивілізаційному поступі українства / Т. Воропаєва // Українознавчий альманах. – 2013. – Вип. 14. – С. 9–18.
3. Воропаєва Т. С. Національна та європейська ідентичність громадян України в цивілізаційному контексті / Т. С. Воропаєва // Зародження та розвиток українського цивілізаційного простору: проблеми національного державотворення, духовної та культурної самотності українського народу. – Ужгород: Інформаційно-видавничий Центр УУБА-КаУ, 2011. – С. 306–320.
4. Воропаєва Т. Слово Тараса Шевченка як чинник формування української модерної нації / Т. Воропаєва // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Тарас Шевченко в долі слов'янських народів: діалог через століття і кордони». – К.: ННДІУВІ, 2014. – С. 66–68.
5. Воропаєва Т. Українство в цивілізаційному ракурсі / Т. Воропаєва // Українознавчий альманах. – 2012. – Вип. 8. – С. 9–13.
6. Гриценко П. Торуючи шлях до Шевченка / П. Гриценко // Шляхами Великого Кобзаря: атлас / Н. О. Крижова. – К.: ДНВП «Картографія», 2014.
7. Зайцева І. Роль Тараса Шевченка у формуванні української національної ідеї / І. Зайцева // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Тарас Шевченко в долі слов'янських народів: діалог через століття і кордони». – К.: ННДІУВІ, 2014.
8. Кононенко П., Кононенко Т. Тарас Шевченко – творець національної культурно-цивілізаційної системи в системі вселюдства / П. Кононенко, Т. Кононенко // Рідна школа. – 2014. – № 1 (167) квітень. – С. 22–23.
9. Тарас Шевченко (1814–1861). Кобзар [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://oursong.narod.ru/kobzar/kobzar.html#o_dumy_moi.
10. Українознавство. Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. / За ред. М. І. Обушного. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 672 с.
11. Філософські ідеї Т. Г. Шевченка // Філософія: Навч. посіб. / І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко, І. В. Бойченко та ін.; За ред. І. Ф. Надольного. – К.: Вікар, 1999. – с. 187–188.
12. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні / Д. Чижевський. – К.: Обрій, 1992.
13. Шевченко ввіки насущний // Дзюба І. З криниці літ: в 3 т. / І. Дзюба. – К.: Обереги: Гелікон, 2001. – Т. 2.
14. Шевченко Т. Г. Кобзар / Укладач О. В. Зав'язкін. – Донецьк: ТОВ «ВКФ «БАО», 2014. – 192 с.
15. Шевченко Тарас Григорович // Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – С. 718.

УДК 323.13 Т.Шевченко: 94(477) Б.Грінченко

Юрій Беззуб

Постать Тараса Шевченка в концепції українського національного відродження Бориса Грінченка

У статті аналізується оцінка постаті Т. Шевченка, зроблена Б. Грінченком у листах та шевченкознавчих розвідках. Б. Грінченко виступив проти спроб «побороти новонароджений культ» Кобзаря, продовживши започатковану українськими інтелектуалами традицію трактування образу Шевченка «як феноменального, може єдиного на світі з'явища у справі національного відродження свого краю». За його переконанням, така інтерпретація історичної ролі (місії) Т. Шевченка мала сприяти консолідації народжуваної модерної української нації.

Ключові слова: нація, національна культура, національне відродження, національна ідея, інтелігенція, українофільство, шевченкознавство.

The article analyzes the estimation of T. Shevchenko's figure made by B. Grinchenko in his letters and research works. B. Hrinchenko opposed the attempts to «overcome of the newborn cult» of the Kobzar's by continuing a tradition of interpretation of the Shevchenko's image «as phenomenal, maybe the only one in the world phenomena in the case of national revival of his land» initiated by Ukrainian intellectuals. According to this belief, such interpretation of the historical role (mission) of T. Shevchenko had to promote consolidation of the emerging modern Ukrainian nation.

Keywords: Nation, National Culture, National Revival, National Idea, Intelligentsia, Ukrainophilia, Shevchenko-Studies.